

557/918 - 1922.

Birálatah Szadoból

D^r. Illgafery P. Géza

D^r. Mátóffy Mucul
együttemi kóvára unat.

Szabaszau 1919 június hó 23i

~~Illgafery~~
P. G. Géza.

Ugyazom.

Szabaszau 1919 június 23

D^r. Illgafery Géza

Mátóffy

A kereskedelem mint érté-
emelő tényező

Tudoni értékesítés
a
nemzetgazdaságtan köréből

Yata: Vertán Miklós.

-2.-

Legidkönyvek:

Dr. Matlekovits Sándor: Nemzet-
igazdaságtan.

Dr. Hajdu: A hitelintézetek.
Keterinyi Főrsel: Gazdasági fele-
dataink a háború után.

Schmolka Fános: A gabona mo-
nopolium kérdése.

Kovács Hermann: A kereskede-
lem jelentősége.

Benzer: A nemzet pinze.

Dr. Fellner Frigyes: Ausztria és
Magyarország nemzeti vagyona.

Felkes? Navahd? Pety hivatalos nyel
6. lyp

Bevételek

Az emberiség első idejében oly kevés és primitív szükséglete volt az embernek, hogy azt ön- maga képes volt kielégíteni. Am az emberi rá-kezelés és művelés maga, a lét arteredményeké, hogy míg egyes dolgokból az ember fölösleget, illetve olyat produkált, amit maga elfogyasztani nem tudott, addig nem tudta megtermelni mindazokat a szükségleteket, amelyekre a lét-fenntartása céljából okvetlenül szüksége volt. Önmagától következett tehát be a javak kicserélése.

Természetes, hogy az embe-

riség szaporodásával egyrészt, másrészt az előállított javak különbözősége is, az emberi szükséglet, igények fokozódása folytán az a javak természetbeni kicserélése mind egyre nehezebbi vált. Később megtörtént, hogy a szükségletek annyira szaporodtak, hogy a csere egy egész külön embert kívánt, aki egész tehetségét kizárólag ennek a csereinek szentelte. Ez az ember azután magához vonta, az egyesek termelt feleslegét is elvitte, azokat oda, ahol viszont azokra a fogyasztás szempontjából szükség volt.

Látható tehát, hogy a kereskedelem mint az emberi gazdálko.

dás egyik nélkülözhetetlen ága,
a munkamegosztásnak egy ké-
sőbbi eredménye. Az első volt a
szükségletek szerinti termelés, ami-
kor minden ember, annyit termelt,
amennyit maga, illetve legszű-
kebb környezeté elfogyasztott. A
második fázisa az, amikor már
feleslegeket termel is, az egyes ter-
melői feleslegeiket szükségleteik
arányában egymással kicserélik.
A harmadik fázis az, amikor, erre
a csoptra egy külön ember szüksé-
ges, aki mint egy közvetítő, áll
a termelők és a fogyasztók kö-
zött.

Hogy tulajdonképpen mi
a kereskedelem, erre nézve nem-
ritgárdásainknak fogalom meg-

meghatározása a fogalmanál-
ban lényeges különbözösiget mu-
tat, bár tartalmuk szerint termé-
sretszerűleg axonozak.

Igy Földes Béla szerint
a kereskedelem az a termelési ág,
amelynek a feladata a javak for-
galomba hozatalának is, az, azaz
összefüggö egyéb forgalmi teendök
(szállítás, hitelügy, pénzüvelés) ipar-
szerü, önálló termelési ágként való
ellátása.

Narratívák Akos, a kereske-
delmet, azon termelő, ágnak tart-
ja, amely hivatalos szerint viszi a ja-
vakat a termelőtől a fogyasztóig.
Mint intézmény pedig a fogyasztó
és termelő között fennálló időbe-
li, térbeli és személybeli elválasz-

tottság legyőzésére hivatott cse-
lekmények és bevonások rend-
szere.

Lényegében, a kereskede-
lem az a gazdasági tevékenység,
amely állandó jövedelmezés cél-
jából foglalkozik a javak ki-
rélésével, azok vételével, eladásá-
val.

Kereskedelem alatt ért-
jük mindazokat az intézménye-
ket együttesen, amelyek a keres-
kedelmet alkotják.

Jogi és közgazdasági
fogalma a kereskedőnek lénye-
gesen különbözik egymástól, mert
míg a jogban kereskedőnek csak
az tekinthető, aki kereskedelmi
üzlettel a saját nevében ü-

-8-

paraszorileg foglalkozik, addig a kőrgazdaságtan kereskedőnek tart mindenkit, aki a termelőtől a fogyasztóig történő közvetítési folyamatra bármely ágazatában tevékenykedik.

Kétségtelen, hogy a kereskedelemben sokan termelőként vannak az iparral, sok esetben az iparos is kereskedő egy és ugyanazon termék mint pl. a kőszobrász iparos akár hányszor önmaga viszi árúját a piacra. De ez csak kivétel, általában, emiatt a kereskedelmet is ipart egyaránt intézménynek tekinteni nem lehet és nem is szabad. Mert míg az ipar de facto alaki irrtékelt, termel, akkor, amikor az, östermelő anyagait feldolgozza, ad-

dig a kereskedelem alaki értékeket elő nem állít, mert hivatalosan csupán arra szorítkozik, hogy a kész alaki termékeket forgalomban hozza és ezzel természetesen értéket.

A kereskedelem létjogosultsága

Nemcsak a lakosok, de akárhányszor a közgazdasági tudomány művelői között is akadunk egyesekre, akik azt mondják, hogy a kereskedelemnek, amely értéket nem termel, nincs létjogosultsága. Őrök, annak ívelnek, hogy a kereskedő befutakodott, a termelő, is a fogyasztó köré, is megdrágitja az árakat. Így egy legújabbán

megjelent mű, amely Censor* „Hitel-
kereskedelmünk állása a nemzeti
életben” cím alatt foglalkozik, a ke-
reskedelemmel is többen kötött egy
írt: „Tán a cukor belső értéket emeli
az a bizonyosnyi provisió, amelyet
a Magyar Általános Hitelbank, vagy
az osztrák bankok az általuk kép-
viselt cukorgyáraktól szednek, mi-
előtt az árú a tulajdonképpeni kör-
vetítő-kereskedő kezébe kerül és hogy
a körvetítők megdrágítják az árút.”

Ennél csak arra, a meg-
jegyzésre szorítkozunk, hogy miú-
tan a cukorgyárak termékei csak
a kártel útján kaphatók, a keres-
kedők kinyitlenek a cukrot, tők ve-
ni, mert másképpen nem jutnak hoz-
zá. A körvetítő nem áremelő tőrek-
* L. Censor: Hitelkereskedelmünk állása a nemzeti életben.

vésít, az, abálbiakban be fogjuk
bizonyítani.

Nem igaz, az, az író, hogy
a kereskedő a termelő is fogyasztó
közé fuakodott, mert hiszen a
hárhányszor a termelőtől nem is
tudna az író a fogyasztóhoz jut-
ni, ha nem jelenne meg a kereske-
dő, mint közvetítő. De ettől eltekint-
ve, ha a termelő maga volna kény-
telen árját értékesíteni, akkor az
aznal járó fáradság is kockázat,
a fogyasztó felkeresésével járó idő-
vesztéssel elpocsékolja a termelés-
re fordítandó pénzt. Trónban a ke-
reskedő levezi, a termelőtől az érté-
kesítésnek, nemcsak gondját, de koc-
kázatait is, úgy, hogy az minden pe-
nzt a termelésnek szentelheti is így

jobb, a szükséglet kielégítésére alkalmasabb dolgokat képes termelni.

Tehát már ez is emeli a kereskedelem a termelést is annak értékét is, de ennekivel, amikor a kereskedelem a termelő egész termelésnyit megveszi, lehetővé teszi neki azt is, hogy aránylag kisebb többletfejtéssel, illetve forgótőkével tudjon dolgozni. Helyesen mondja Lismondis: „a kereskedő a termelő is fogyasztó köré lépett, hogy szolgáltatásokat tegyen úgy az egyiknek, mint a másiknak, és hogy szolgáltatásait megfizettesse úgy az egyik, mint a másik által.

De nemcsak a termelőknek nyújt a kereskedelem hasznot, sokkal nagyobb szolgáltatásokat tesz

a fogyasztónak. Hiszen ha sírha,
most a háboruban, alaposan lát-
hattuk, hogy mit jelent a szükség-
letek kifizetése is a javaknak
olyan mennyiségben, minőségben,
időben is helyen a fogyasztó ren-
delkezésére bocsátása, ahol arra a
fogyasztónak szüksége van. Nem
szabad a kereskedelmet teljesen
eldobandónak mondani, azért,
mert különösen éppen most, a há-
boruban van, a kivétel helyzet-
tel itt-ott visszaült is a maga tevé-
kenységét, a fogyasztóval az árak
tetemes felemeléssel nem egyszer
és, orával, és, ora szerü, áremelés-
sel fizetette meg. Ez visszaült, ame-
lyet a társadalomnak jóváles, de e-
setleg más büntetéssel is kell sújtani,

de ez nem cáfolja meg annak, a nemzetgazdasági tételnek alapigazságát, hogy a javaknak a szükséglet kielégítésére alkalmas viszony-
ba való hozatala nagyon fontos nemzetgazdasági tevékenység.

A kereskedelem tökéletesíti a forgalmat, folytonossá teszi a termelést, megadja a termelőnek a lehetőséget, hogy kisebb forgó tőkével termeljen. Magára vállalja a kockázatot, az árakat a fogyasztónak kelő időben, mennyiségben is helyen rendelkezésre bocsátja, s óval az egész nemzetgazdaságnak, sőt azt mondhatnánk, az emberi létnek magának annyi slöngt nyújt, hogy nélkül a mai gazdasági fejlettség mellett az emberiség

nem is igazságtalhat.

A kereskedelem lehetősé-
teszi, hogy azokban a helyeken keres-
sük a jószágokat, ahol előfordul-
nak és ahol kevés vagy talán se-
milyen írtikkal sem bírnak és el-
juttassuk arra a helyre ahol
szükség van rájuk, ahol írtike-
sek, vagy nagyobb írtikük van. Tí-
hat megteremti az eszközöket, sa-
ra, hogy a javak írtike emelked-
jen. Amelkedjen pedig annak a
helyes kibánbsággal, amely a terme-
lő és fogyasztó helyen lévő írtikek kö-
zött mutatkozik. Errel a kereske-
delem éppen olyan munkát végez,
mint az, aki például az österme-
lis anyagait a bányából, vagy a
földből előteremti vagyis írtikeset

tesz.

De növeli a kereskedő árú-értékét annak is, hogy akkor, amikor az árúértékét kéri a kereslet, beaktározza, azokat és akkor viszi piacra, amikor azokra ismét szükség van. Akinek szükség van rá, annak természetesen az árúértékét mindenesetre nagyobb értékű van. Ez az értékemelési feladat az időértékforrási tulajdonságán.

De az érték, amikor a kereskedő nagy mennyiségben vesz árut és kifizetésben hozza forgalomba, az is növeli az értéket, mert a fogyasztó szempontjából, tehát kifizetésben az árúértékét mindenesetre nagyobb értékű van.

Felmerül a kérdés, hogy a kereskedelem, az árak melyikét fokozza, vajjon a használati, vagy a csere értékét. Nem nehéz bebizonyítani, hogy a használati értékét fokozza, hiszen ha a kereskedő felesleg idejében, önmagától árakat, azokat beraktározza is a keresletkor, dobja, a piacra, akkor mindenesetre olyankor teszi azt, amikor az árakat a fogyasztónak ^{nével} használati értékévé teszi.

A kereskedelem elleni támadások egyik fő oka az, hogy az árak olyan magasak, amint azt a kereskedő kívánja is a vevő kénytelen azt megfizetni. Ennek az ironiának a háború igen sok bizonyítékát is szolgáltatott. Tény az, hogy a

háború okonta gaxdas, aigi indig-
ben az exel, a helynettel visszaei-
lö kereskedők úgy szabták meg
a szükségleti cikkek árait, ahogy
arról tetszett. Am a háborús
nyomoriság nincs mindig is ebben
az időben a kőngaxdas, aig általa-
nos szabályai nem jövemysülhet-
tek. Amikor, a kereslet jóval felül
haladja a kínálatot, akkor a keres-
kedőnek tényleg módja lehet esetleg
arról tetszés szerinti felhajtá-
sára, bár itt is a termelő az első ár-
felhajtó is itt is hatást szab a fel-
hajtásnak a vásárló fizetési képessi-
ge. Magasabbra arról árakat, még itt
sem teheti a kereskedő, mint amenny-
nyit vezető árát fizetni képesek.
Normális időben azon-

ban minden tárgy természetes árát a megszerzésére fordított összegkeret és járadság képezi. Az árat a kereslet és kínálat viszonyai és nem a kereskedői önkény állapítja meg. Ezt ellenkezőleg, normális időben a kereskedőt a termék versenyre, amely a háborúban alig volt, arra kényszeríti, hogy minél sokasobban adjon, hogy a legkisebb termelési költséggel előállított árut vegye, hogy azt is a lehető legalsóbb árán adja tovább, és így minél nagyobb forgalmat érjen el.

Bizonyos az, hogy a kereskedelem nem szabhatja meg önkényesen az árakat, hiszen a kereskedelemlerek nemcsak célja, hanem

hivatás, az is, hogy a termelést előszo-
bá tegye. A kereskedésből eredő
haszon nem állhat másból mint an-
nak a feladatnak teljesítéséből,
hogy a fogyasztó szükséglete
a lehetőleg jobban és legolcsóbban
kielégítessék. A kereskedő azért
foglalkozik a kereskedéssel, mert
ennek a szükséglet kielégítésének
tiszta szolgálatot. Ha, ami természet-
es, ebben a munkásságában meg-
találja a maga nyereségét is, az nem
lehet kétséges szempontja is ha az ő nye-
résége, amely vele jár a tisztából já-
ró eredő haszonnal, nem lehet nagyobb,
mint amit az ő érdeke mellett a
fogyasztói összérdeke meghővezteli.
Az ő haszna, de egyúttal, a köznek
a haszna is annál nagyobb lesz,

mennél inkább szolgálja az a
fogyasztás javítását kereskedői
nyereség jogosságánál, nem
a haszon nagysága, hanem a
fogyasztó részre teljesített szolgál-
tát nagysága, az iránymű.

A kereskedelem jellemzése.

Amint már említve volt a
kereskedelem, a javak alapját nem
váltottatja meg, nem termel új a-
nyagokat, ^{termék}igenis termel jelentékeny
új értékeket. Ez az értéktermelés a
kereskedelem legjellemzőbb tulajdon-
sága. Ennek a tevékenységnek jogi
alapja a minden téren, elsősorban
pedig a tulajdon-terin való bün-
tonság, közigazgatási alapja pedig

a munka megosztás. A jogi intézmények kiépítése talán, s ahol, nem olyan fontos, mint éppen, a kereskedelemben.

A kereskedelem folytatásához tökéletes szükség, amely tökélet csak munkával, lemondással és takarékossággal lehet megteremteni, viszont gyorsaságot is igényel, a kereskedelem, ezért megteremtette a magyar piacokat, a rövid lejáratú hitelt. Ez a hitel felépült a bizalmon. És itt ismét nem szabad, a rendkívüli háborús állapotokat tekinteni, amikor a hitel másképp - holnapra egykorán teljesen megszűnt, és még jó időre fog betelnie, amíg újra a régi helyreállításra kerül.

A hitel, tehát, a bizalom

felépítéséhez, intőmemlek szűksége-
sek, mert különben a kereskedelem
teljességgel képtelen, a maga hi-
vátásának megfelelni. Hiszen láttuk
hogy pl. a nyugati kereskedelem-egé-
szén a háború előtt, legutolsó évéig
nem kereste fel a magyarokat, mert
nem volt semilyen garanciájuk arra,
nézze, hogy a hitelrezt, összegek, ha
az adós önmagától nem fizet, gyorsan
is biatosan birtokába juthat. Pedig a
kereskedőnek nincs módja arra, hogy
pénzre évéig várjon, mert neki ár-
ra a továbbforgatás céljából sürgős
szüksége van.

Nagyon fontos a kereskedő-
nek a lehető legjobb piac. Őket,
minél gyorsabban akarja elérni. A
kereskedő mindig szeret, az ő számára

művelésnek gyorsan kell történnie,
ebből származnak azok a halha-
tatlan érdemek, amelyek a for-
galom tökéletesbbitése körül szer-
rett.

A kereskedő általában a
reformok embere. Sokasem várko-
zik el az újítások elől, nem konzerva-
tív, ő plutonik bármilyen messzire
egy kíváncsi jó úrlelőt, nem ismer
átbiztathatatlant, akadályokat. A
forgalom körben állandó iríntkerést
tart fenn különbözö népekkel, ami-
nek gárdasági is kulturális kotá-
sa megbeszélhetlen.

Megismeri is megismerete-
li az egyes népek nyelvét, szokásait,
viselkedését, intimitásait. Anglia tisztá-
ra kereskedőinek köszönheti, hogy az

egész világon is merik az angol nyelvét.

Kulturális hatása meggyőzően látható a népek piutheresében, az azóta kiesrelésével egyidejűleg kiesrelődnek az oroszok is a gondolatok is. Egy nagy szerep jut a keresztnelem számára, a tudományok, találmányok, művészetek, erkölesi és vallásos i'letterjesztése körül. A szellemi termékeket korra firtatöbbi teszi az egész világ számára, mert elvisei azokat bármilyen messze lévő fogypoztökhöz is.

Lajnos nem lehet elfogadni azt a némely körgondás által hangzottatott írtet, hogy a keresztnelem a háború számára csökkenti, mert a mostani háború a világ leg-

nagyobb háborúja, talán éppen arra, a kereskedelmi feltételekkel szembevetésére, mely Anglia és Németország között fennállott.

A kereskedelem eltérő részei, a biztonság mellett a szabadság. Ennek természetesen a nemzetköziségnek legteljesebb híve. Nem ugyan a nemzetközi tisztító szervezeteknek, amelyek a kereskedelemmel jobban egyetlen gazdasági ág sem itél, hanem annak internationalizmusnak, amely természeténél fogva is, akár a kereskedelem piaca, az egész világ is bármennyire nemzeti, a kereskedő a maga érdekeit, bármennyire kifejezésre juttatja azt, éppen is, a valószínűleg a kereskedelem min-

dig hormopolita lesz is marad.

A kereskedelem értékesítő tényezői.

Mint minden termelésnek, tehát a kereskedelem által végzett termelésnek a természet, a tőke és a munka a tényezői. A természet a kereskedelmi termelésben csak közvetve szerepel, a tőke nagyságát számokban kifejezni nem lehet, mert az mindig megfelelő a kereskedői tevékenységnek nagyságával. — Telőtt a kereskedelemben is a munkának volt legnagyobb szerepe. Ma a forgó tőke dominál.

A munka, mint a kereske-

Delem termelői tényleg lehet, szel-
lemi és fizikai. A szellemi munka
sábjában áll, hogy a kereskedő fel-
kutatója azokat a piacokat, ahol
áruikat legjobban értékesítheti. Fi-
gyelemmel kíséri a konjunktúrák
alakulásait és ebben áll a legna-
gyobb szellemi munkája. Fizikai
munkát végez, amikor es, omagol,
darabol stb. Hogy a tökély milyen a-
ranyban áll, a vállalat kötelezettsé-
gekkel, erre szabályt mondani nem
lehet, mert en függ mindig az üzlet
természetétől.

Megállapíthatattnak az is,
hogy az értékesítés koradiktatóból, a
három tényleg közül az egyesek
mennek jut. Sorrendben talán a tö-
kének, utána a munkának is leg-

flüsse
herket
és

végül, a természetnek isdemmi jö-
hetnének számításba. De hogy a
hozadékból melyeknek milyen ré-
sze van, azt precízén meghatároz-
ni absolute lehetetlen.

A kereskedő tehát amü-
kor termel, nehéz munkát is végez.
Tehát nem igaz az, antimerkanti-
listáknak az, az állítása, hogy a
kereskedelem munka nélkül szerez
hasznot.

A kereskedő természetse-
rűleg mindig gyorsabban juthat
vagyonhoz, mint pl. a földbirtokos,
mert gyorsabban forgatja a tőkéjét.
Hogy akárhányszor is, a tőke-gyors-
forgatás az illető kereskedő buká-
pára vezet, hogy tehát a kereskedő
könnyebben megy így tönkre mint ma

a földbirtokos, az a gyors forgalom-
nál szintén természetes.

A kereskedelmi gazdag-
ság hasznos az államra is, mert az
adó alanyok helyzetét javítja. Erőst
igyekszik is minden állam a keres-
kedelmet kedvelményekkel, juttat-
ásokkal, intőményekkel versenyké-
pesé tenni.

A kereskedelmi gazdag-
ság nő, abban az arányban, amilyen
arányban, az emberi szükségletek
szaporodnak és kielégítésükre több
és több jószágra van szükség. Tehát
a kereskedelmi gazdagság lehető-
sége a fogyasztó kezében van, hi-
szen, amint már említettem, a ke-
reskedő nem szabhat tetszés szerin-
ti árt, sőt éppen ellenkezőleg rendel

normális viszonyok között igyek-
szik árúját, a lehető legalacsonyabb
nyabb áron, a fogyasztó rendelkezé-
sére bocsátani, már csak azért is,
hogy minél többen legyenek abban
a helyzetben, hogy finanszírozási képessé-
gük arányában fogyasztóknak legye-
nek. A kicsi haszon nagy forgalom
igen egészséges kereskedői elv. A ke-
reskedőnek nemcsak kötelessége, de
egyszerűen életberéngő érdeke, hogy
a fogyasztó minél szélesebb rétegeit,
tehát a legszegényebbeket is magához
vonassa, mert ez esetben, ha egyes cikke-
ken kereséssel nyert is, a nagy forgalom-
ból jelentékeny haszna származik.

A kereskedelmi gyakorlat
tehát függ a szükséglet nagyságától,
illetve annak minél tökéletesebb kielé-

gítésétől.

Másként áll a dolog a külkereskedelemből eredő gazdasági válságnál. Bizonyos igazán, hogy itt is szerepe van a hazai és külföldi piacok közötti árkülönbségnek, de itt mégis a legfőbb szerepet a minőség játssza. A külkereskedelem mindig igényeszik jóminőségű árut, szolgálatot, mert csak ez által tud a hazai versenyyel szemben megállni.

A kereskedelemből származó gazdasági egyik hatás következménye, hogy felesleges tőkék képződnek, amelyet termelésre fordítanak. De ha minden ilyen tőkét termelésre fordítanak, akkor annyi jószágot fogunk előállítani, amelyet elfogyasztani nem tudunk. A túlbiztosítás ter-

melvényei szamára a keresztkezelem
már nem tud picot teremteni is ea-
zel gazdasági válság pillé. . .

Egy másik nagy hiátia-
ny a túl gazdagoknak az, hogy
a nagytőkék, örvényes hatalmat je-
lentnek, az elnyomottak exereit is
együttal, is mint pl. ma is láthatjuk,
nagy társadalmi válságoknak is o-
kozóivá válnak. Az előre kapott min-
kösztömögök harcot indítanak a tö-
ké tekihatalma ellen is az a harc nem
csak politikai és anyagi javakban, de
emberiségben is jelentékeny pusztí-
tást okoz.

Egyébként a forgalomba-
hozással járó hockáratot a keresztkező
viseli, tehát a meggazdagodás nem
mindig oly biztos, mint azt egyesek

írják is mondják.

A kereskedelem korlátozásai.

A kereskedelem lehet bel-és-külső kereskedelem. A belkereskedelem az, amihez mindig az ország határain belül jutnak el a fogyasztókhoz. Ha nacionalis szempontból tekintjük ezt a dolgot, úgy a belkereskedelem fontosabb is hasznosabb, mert a révén csak a belföldi kereskedelem jut haszonhoz. Ez az előny azonban csak látszólagos, mert a távoli helyek közötti kereskelemből sokkal jelentékenyebb előnyök származhatnak, nemcsak a kereskedőre, hanem a fogyasztóra is. Egyébként a bel-és-külső kereskedelem egymással szoros, öss-

szerfüggésben áll, mert ha az egyikben hirtelen változás áll be, az hatását a másikban is feltétlenül ére tetni fogja.

A belkereskedelem, amelynek elengedhetlen feltételei a jó közlekedési eszközök is, a feltétlen szabadság, a külkereskedelem fejlődésben megelőzte. És a belkereskedelem alig tűr korlátozást. Egyenesen követhetjük, az, hogy közbenső vámok ne legyenek is, az ország minden részének kivétel nélkül egyenlő joga legyen a kereskedés iránt.

Korlátozást a belkereskedelmi nem tűr. Isten nem tekintendő a belkereskedelem korlátozásának, az, hogy egyes kereskedelmi

ágak folytatása képesítéshez van köté, mert ezt akárhány esetben éppen a körnek érdeke kívánja így.

A belkereskedelmét nagy és kiskereskedők bonyolítják le. A nagykereskedők normális viszonyok között a fogyasztóval közvetlen érintkezésbe s, ohazem lép, hanem a nagyban vásárolt árukat beraktározza és ezzel nem csak a termelésre hat, hanem szabályozza az árakat is és az árakat szűkséget mennyiségben becsajtoja a kiskereskedők rendelkezésére. A nagykereskedelem, a társadalmi munka megosztásnak egy jelensége. Rendesenint nagyobb tőkével dolgozik, mint a kiskereskedelem.

És utóbbi közvetlenül, a

fogyasztónak adja el áruját. Feladata sokkal nehezebb, mint a nagykereskedelmé, mert nemcsak több testi munkát végez, nemcsak a konkurenciája nagyobb, de mint olyan kereskedőig, amely a fogyasztóval közvetlenül érintkezik, a fogyasztók türelmetlenségét is ő köteles eltűrni.

A belkereskedelmnek leggyakoribb korlátozása a monopólium. Erre nézve Schmith Adami a következőket mondja: „Az ősvédeti kereskedelmi szellem, az, amely általánosan biztosítja a nemzetek nagyságát, ^{és védelmet} egyáltalában nem jár össze a monopólium tudatlan és együgyű rendszereivel. Az állami egyeduriságnál bizony-

nyos, árakkal folytatott kereskedés joga, az állam kezében van. Ez minden esetben általánosságban, károsnak mondható, mert ha például a posta intézményével esetleg a monopólium szétválhatna is a fogyasztók érdekében, de pl. a dohánynál, a sörnél nem más ez, mint az államnak egyik jövedelmi forrása.

Ezeknél, az árak megállapítása kívánólag az ő kezében van, az árak semmi sem befolyásolja, és mivel a cikk másuttal nem kapható, a fogyasztó kénytelen a monopólium által megszabott bármilyen magas árat is megfizetni. A természeti, földrajzi, társadalmi jogi mono.

póliumnak fontossága nem igen van, legfeljebb a gazdasági egyedüléséé, amelynél a nagytőkével rendelkező vállalatoknál szemben automaticusválik lehetlenné verseny létesülése.

A háborúban az a belkereskedelmi jelentékeny korlátozásokat szenvedett és ezek legnagyobb részét a normális viszonyok helyreálltával a forgalom szabadsága és a fogyasztók érdekében megszüntetni. A körpontok, amelyeket a háborús szükség hozott létre, amelyek kereskedelmi társaság alakjában létesült, ~~az~~ állami felügyelet alatt működő cégek, a normális viszonyok helyreálltával megszüntetendők. Hiszen a háborúban a közszükségleti cikkek.

kereskedelmi forgalma csaknem teljesen megszünt. Nem volt a forgalomban egyetlen jelentékenyebb áru, a gabonától a szövetig, amelyet a kereskedelem szabadon árusíthattott. Hiszen helyes ex ex intézkedés háborúban, amikor a termelés volna absolute képtelen lépést tartani a fogyasztással, de megszüntetendő a kereskedelemnek ex a meghatározott látására nyombar, amint a termelés hűlő erővel megindul. A normális viszonyok helyreálta után, a legfőbb feladat lesz a központok leszerelése, mint ahogyan azt meg is kezdtek, mert ezek bizonyos cikkekben monopoliztikus kereskedést folytatnak is a monopolium káros termelési, fogyasztási egyaránt.

A háborús korlátozások további sorozata volt az ártmaximalizálás, a rekvirálás, a kiviteli, behozatali tilalmak még az ország egyes részei között is. Ennek a korlátozások bármennyire kívánatosaknak is mutatkoztak, a gyakorlatban nem hozták meg a tőlük várt eredményt.

Az ártmaximalizálás eredménye mindig az volt, hogy a maximális árú eltűnt a piacról. Már, azt a hírről, hogy valamilyen árut maximálisan fognak, a kereskedők beszüntették a vásárlást, mert mindig attól féltek, hogy a maximális ár kisebb lesz, mint az általuk fixetett beszerzési ár. Ennek a következménye lett azután, hogy a megmaradt készletekkel garázdálkodó lánchereskedelem

litokban, a maximális árnál 5-6-azot
magasabbat is elvitt úgy, hogy a szük-
ségi leti piakkal árnál némely ugyan sok-
kint, tényleg azonban horribiliásan
emelkedett.

A rekvizitálás, a mezőgaz-
daságban az eltilolás miatt nem
volt teljes. Hiszen pl. jegyre adandó
ilemszert mindig lehetett kapni
sokszoros, árist jegy nélkül, azokból
a készletekből, amelyeket a rekvitá-
lás alól elrejtettek. Hiszen a textil-
kereskedelmet például, a rekvitá-
lás teljesen is tökéletesen tönkretette.

A hibalmi rendelkezések lehe-
tetlenül tették a behozatalt, pedig e
nélkül egyetlen ország sem lehet
piac. I ha mégis vannak külföldön
árunk, azt a csmpészetnek kö-

szönhetjük és azt bizony olyan
sűrű vagyunk kimutalnak meg-
fírti, hogy a behozatali tilalom
megszüntetése esetén talán az
ötödöt sem fírtünk.

Egyébként bármennyire
igyekeznék is a külkereskedelem
sokasom fogja tudni tökéletesen
kielégíteni a szükségleteket. A
kiülkereskedelem feltétlenül szükség
segs minden államban. Hiszen
sennék feladata, hogy a felesle-
ges terményeket elhelyezze a külföldön
is behozza azokat az áru-
kat, amelyeket a belföldön bármely
okból termelni nem tudnak.

A külkereskedelemnek köszön-
hetjük a kommercialis intézmények
és a nemzetközi forgalom nagy a-

rányi fejlődését. Altala tanulmányok a nemzeti, arokat, a szokások, és eljárásokat, amelyek addig köztük ismeretlenek voltak és az képviseltette egyes országokat, arra hogy sőt helyesnek olyan intézkedések létesítésére is fenntartására, amelyek a belkereskedelm szempontjából nem is fontosak.

A külkereskedelm tökélye, a belkereskedelm tökélyénél nagyobb, de lassabban fejlődik. A külkereskedelmet nemcsak az egyes államok, de sok esetben polgárai is nagy szennel mérik. Azt hiszik, hogy a kereskedelm ország fejlett ipara, vagy kereskedelm elfogja nyomni, a szökés. Ebből származnak a vámháto-

reik, amelyeknek rendelkezésint az
akkor ille, ország adja meg az átát.
Pedig ezek nélkül a vámháborúk
nélkül, egészen bizonyos, hogy min-
den, ország gondasáig emelkedik. Hi-
szen Nemelország kereskedelme pld. so-
hasem lett volna, olyan hatalmas, mint
amilyen lett, ha Angliával nem vet-
senye is nem akarta túlhaladni, de
Magyarország ipara is kereskedel-
me sem emelkedett volna, a mai
magas színvonalra, ha illendőan
hüzdene nem kellett volna, a ma-
badon beáróntó, orziak ipar ter-
mék megkehtösen nehe versenyi-
vel.

A hivitel ora egyébként
lehet vagy a több termelés, vagy az,
hogy a külföld, amely az átával

székölködik, magasabb árat fizet,
vagy szerződést, vagy jövedelme-
zőbb prókifizetést.

Ha valamely ország töb-
bet termel bizonyos javakból, mint
amennyire szükségig van, azt a kül-
kereskedelem épp úgy kiviszi, a piacra,
mintha külföldön magasabb árat
kap, mint amennyit a belföldi fo-
gyasztás fizet. Tízre, hogy ennek ar-
tán a hazai fogyasztók látják kárát.
De akkor sincs szükség kiviteli ti-
lalomra, amely azért gyakran
teljesen lehetetlenül teszi a kivitelt,
mert magasabb áron eméltül, a tila-
lom nélkül is el volna látható
az ország, annál a sokkal. Egyébt-
ként sem lehet az a különbség a bel-
földi és külföldi ár között normális

viszonyok között túl nagy, úgy,
hogy a termelési költségek ke-
szállítási árak és a differenciát
aránylag könnyen és rövid idő-
 alatt ki lehet húzóbolni. Ha vala-
 mely országban, valamely jószágot,
 vagy nem termelnek, vagy nem ter-
 melhetik, az a másik piacra
 való.

De behozatal, illetve kivir-
 tel áll elő akkor is, ha két ország
 képes ugyanakkorát a javakat
 előállítani, de az egyiknek ke-
 vesebb hányma belőle, ellenben az
 ebbe fektetett tőkét más termelés-
 nek jobban tudja gyümölcsösíteni,
 akkor sem fogja ezt a cikket ter-
 melni, hanem bevétel útján fog-
 ja szükségletét kielégíteni. Az egy

megtakarított, tönkésel és erővel p-
lyan javak termelésére adja ma-
gát, amelyeknél vagy a termelési
költségek kisebbek, vagy a hozadék
nagyobb. És igazán van helyünk
adannak, amikor azt mond-
juk, hogyha valamely ország oleób-
ban láthat el valamely áruval,
mint ahogy magunk előállítani
tudjuk, sokkal jobb, azt megvenni
töle saját ipari tevékenységünk sa-
lamelyik termékével, amely tevé-
kenységnél más, ország fölött előny-
ben vagyunk.

Egyre inkább hárítják
létrejön bizonyos munka megosztás,
mert hiszen mindenegyik termék bizonyos
jórágokat, és csere útján kölcsönö-
sen elégitik ki, a világ fogyasztói.

Érdek a közgazdasági fel-
állítások, azonban ilyen egyszerűen
csak elméletben vannak meg, a
valóságban, azok megvalósítá-
sát minden akadályozták, az álla-
munka által felállított korlátok.
Ilyen korlátozások a vámok, pe-
dig ezek által elért eredmény so-
hasem tekinthető haszonnak. A
hazai ipar fejlesztésére felállított
birtokos vámok csak látszólag
emelik a hazai ipart, mert hiszen
ezek a vámok elriasztják a kül-
földet attól, hogy áruját behozza
és ezáltal a belföldi ipar megle-
gedhetik annak, hogy silány készit-
ményeket dob piacra, hiszen versenyje
nincs. Ha ellenben a külföld behoz-
hatja szabadon áruját, a hazai ipar

hínytelen lesz, a külföldivel verseny-
re kelni is ebben, a versenyben meg-
állhatja a helyét, de feljebb az
állam támogatásán is kedvek-
ményekben részesítendő. Ellenben
nem iparkodik majd fejlődni,
ha a belföldi fogyasztás hieli-
gítésére ugyancsak egyedi jog-
van és bármilyen cikket hoz is,
fogalomba, azt a fogyasztók heny-
telnek lesznek ^{tele} vásárolni.

Úgy a kiviteli mint a
kiviteli kereskedelmnek ügyan-
axon, akai vannak. Az export is
import, akáthánykor ügyanarmak
a kereskedelmi vállalatnak a
kereskedés pontosul, hiszen nem volt
nehéz rájönni arra, hogy a hajó, a
mely például Magyarországból Ang-

hiába bíráit vit, ha vissza posztol
köz, jelentékenyen kisebbé teszi
iggy a kivétel, mint a behozatal
költségeit.

A vámoknak azonban a
bevételből semes létjogosultságuk,
Tajnos, a vám eltörlesztéssel járó szá-
badforgalom kifejlődését egyelőre
a távol jövő zenije. Ha volt is erre
irányuló erős tendencia, azt meg-
ölte a háború. Ma a természetes ará-
gissz világon, oly kicsiny, a fogyaszt-
tás arányához képest, hogy mond-
hatnánk minden állam bevitelre
szorult, éppen azért minden állam
a legnagyobb mértékben igyek-
szik nemcsak a vámokkal, ha-
nem egyenesen a kivételek területem-
mel is megakadályozni, a kivitelt.

Itt, a tény, hogy, a győztes 'antant'-
beli államok még ma is a hábo-
rúnak tényleges befejezése után
fentartják a központi hatalmak-
kal szemben a blokádot, nem any-
nyira politikai, mint inkább gár-
dasági okokra vezethető vissza.

Nem, a németek, vagy a magyarok
hatalmától félnek, hanem attól, hogy
az itteni nagy kereszt nélkül fog
inszíget okozni.

Normális viszonyok kö-
zött azonban az államok nemcsak
közvetlenek, hanem pl. is mondít-
ják a kivitelt. A kivitelt való szerke-
tét célozzák azok a kiviteli tilal-
matok, amelyeket az állam plya-
noknak juttat, akik reportra
is dolgoznak. Ezek tubajbankip-

pen nem jelentenek mást, mint
barkolt formában a külföld-
nek fixetendő vámok megterité-
sét. És a kedvezmény egyébként
nem sokat jelent, mert amint a
kiviteli jutalmat élvező árutól
megvonjuk ezt a kedvezményt,
megszűnik a külföldön való ver-
senyképessége is. És nem igaz az,
hogy a külföld akkor már
úgy megszokta azt az árut, hogy
megfizesse azt a magasabb árat
is. Mert ha az áru minőség elő-
gában kitűnő, úgy kiviteli juta-
lom nélkül is piacot szerez a
külföldön. Ha ellenben nem az,
amint drágábban kell a külföldnek megvenni, már nem ve-
szik meg. És a jutalom azért is

káros, mert az csak mestersége-
sen emeli a hivatelt, de egyuttal
csökken az mesterségesen csökken-
ti a haza ipar készletét.

Minden azt bizonyítja,
hogy a kereskedelem szabadai-
ga nélkülözhetetlen. Nemcsak a
belföldi kereskedelemnek kell szabad-
nak lenni, de a birtosítási kell ezt
a külföldi kereskedelemnek is. A
vámszómpókat az egész világon de
kell dönteni. Még pedig nem foko-
zatosan, hanem egyszerre. Bizonyos,
hogy az sok helyen megvárható-
tást fog okozni, de ezt a megvár-
hatótatást gyorsan is könnyen ki-
fogják heverni mindenütt az álla-
mak, míg a vámszómpók állandó
és a fogalannak helyrehozhatlan

hívokat szoknak. Hiszen erős az
az író, hogy az a vámsótampó le-
döntés csak, akkor válhatik aktív-
álissá, ha minden országra egyser-
re lép a szabadkereskedelem út-
járól, de viszont ennél az íróval
szemben, áll az is, hogy egyser va-
lamennyi államnak meg kell ha-
dania a szabadkereskedelmet, és
az fogja élvezni az előnyeit, ^{amelyek} ~~akkor~~
legelőször megkezdte. És nem sa-
bad törödni annak sem, hogy a
másik állam a mi termékeink
hiviteletét esetleg akadályozza, mert
a lényeg az, hogy mi megkapjuk
azt amire szükségünk van. Amint
mi termelünk, azt bizonyosan ke-
resni fogják. Az egyen nemere fon-
tos, az, hogy szükségleteit minél tö-

híletesebben is minél, alcsóbban
tudja kielégíteni, akár káros ter-
mékkel, akár behozott árukkal.
Ez a fogyasztók irdeke is ex a káros
áru csökkenését is maga után fog-
ja vonni. És ily módon ha egy sne-
gény is, gardság, ország hozott pra-
had kereskedelm fejlődik, annak
elsősorban a snegény ország polgárai
latják a hasznát.